

urende wisseling van bevolking tusschen Nederlandsch-Indië en Nederland, ook in verband met de plaats door de Weeskamer ingenomen, zoo spoedig mogelijk de bepalingen ten opzichte der meerderjarigheid in Indië geldende met de Nederlandsche in overeenstemming zouden worden gebracht." (Gedrukte stukken der Eerste Kamer. Zitting 1900—1901, n°. 24 blad. 3, *Handelingen Eerste Kamer*, blad. 108).

De Regeering antwoordde daarop: „Door de Regeering zijn maatregelen genomen ter bevordering dat het inwerkingtreden van het voorschrift omtrent de vervroeging der meerderjarigheid zal samengaan met eene wijziging op dit punt in de wetgeving der bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen." (Alsvoren n°. 24 a, blad. 4. *Handelingen* blad. 166.)

Gaarne zou men thans van de Regeering vernemen, of die wijziging inderdaad is tot stand gekomen.

§ 4. Er rees bezwaar bij vele leden tegen de belangrijke uitbreiding, welke wordt voorgesteld om het personeel van het Departement te vermeerderen en dat wederom ten behoeve van één afdeling.

Bij de wet toch van 30 Januari 1904 (*Staatsblad* n°. 18) werden de artt. 2 a 1 113 400 gulden en 2 bis ad 24 850 gulden van dit hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1904 respectievelijk met 10 400 gulden en 1900 gulden verhoogd. Die overigens reeds bij de indiening der wet tot oprichting van tuchtscholen van den 7den December 1903 aangekondigde verhooging strekte om te kunnen benoemen: 1 referendaris, 1 hoofdcommies, 1 commies, 1 adjunct-commies, 2 klerken en 1 inspecteur, ten einde „ter bevordering eener zooveel mogelijk spoedige invoering der Kinderwetten, de beschikking te krijgen over de voor de verdere voorbereiding van de invoering vereischte werkkrachten". Voor die nieuwe ambtenaren bedroegen de traktementen te zamen 12 380 gulden.

Thans wordt ten gevolge van de belangrijke toeneming van werkzaamheden door de invoering der Kinderwetten eene verhooging van de artt. 2 en 2 bis der begroting voor 1905 aangevraagd, om naar gelang van behoefte de aanstelling mogelijk te maken van: 1 hoofdcommies (traktement 2400 gulden), 1 commies 2000 gulden), 3 adjunct-commiezen (ieder 1200 gulden), 1 eerste-klerk (800 gulden) en 1 tweede-klerk (400 gulden benevens 1 adjunct-inspecteur (2000 gulden): eene jaarlijksche vermeerdering derhalve van 11 200 gulden. Voor één afdeling zoude men dus een korps ambtenaren verkrijgen bestaande uit niet minder dan 1 referendaris, 2 hoofdcommiezen, 2 commiezen, 4 adjunct-commiezen, 4 klerken, 1 inspecteur en 1 adjunct-inspecteur, of te zamen 15 personen.

De vraag rees, of bij dit voorstel tot uitbreiding wel rekening is gehouden met het krachten de hiervoren genoemde wet van 30 Januari 1904 aangesteld nieuw personeel voor de voorbereiding der Kinderwetten dat dus, nu die voorbereiding een einde neemt, van dat werk is ontslagen. Men had vernomen, dat voor niet langen tijd een van de gegraduateerde ambtenaren der betrokken afdeling dan ook den dienst heeft verlaten, omdat er te weinig arbeid voor hem was te verrichten. Met het oog op een en ander meende men den Minister de grootste voorzichtigheid bij de vervulling van nieuwe betrekkingen te mogen aanbevelen en met genoegen had men van de verklaring in de andere Kamer afgelegd kennis genomen, dat de Minister in elk speciaal geval zal nagaan of de aanstelling van een bepaald ambtenaar noodig is en dat niet tot zulk een aanstelling zal worden overgegaan dan wanneer de noodzakelijkheid er van duidelijk blijkt (Vergadering der Tweede Kamer op 19 Mei j.l., *Handelingen* blad. 2110, tweede kolom).

In verband met de hier voorafgaande opmerkingen van financiële aard werd er nog de aandacht op gevestigd, dat blijkens den toelichtenden staat van art. 2 van het IVde hoofdstuk van het loopende jaar, eene som van 1500 gulden is gereserveerd als „beschikbaar in verband met aan te stellen personeel tot uitvoering der Kinderwetten", terwijl uit de toelichting van dit ontwerp niet blijkt, dat daarmee bij de aanvraag om meer personeel rekening is gehouden.

§ 5. Het had de aandacht getrokken, dat het bij de voorgenomen herziening der bezoldiging van het personeel der Rijksop-

voedingsgestichten, in het voornemen schijnt te liggen alle traktementen aanzienlijk te verhoogen. Zoo bedraagt het tegenwoordige traktement der directeuren der Rijksopvoedingsgestichten 2350 gulden, terwijl volgens de Memorie van Toelichting reeds het aanvangstraktement zal gesteld worden op een bedrag van 2600 gulden, dat stijgen kan tot 3000 gulden. Eveneens is dit het geval met de overige traktementen, niettegenstaande nog niet kan worden nagegaan welken invloed de Kinderwetten op de sterkte van de bevolking der gestichten zullen hebben.

Vastgesteld 7 Juni 1905.

VAN HOUTEN.

SICKENGA.

VAN VELZEN.

VAN LAMSWEEERDE.

GODIN DE BEAUFORT.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging der Provinciale wet. (19)

Het afdelingsonderzoek van dit ontwerp van wet heeft aanleiding gegeven tot de navolgende beschouwingen en opmerkingen.

Algemeene beschouwingen.

Met voldoening was de indiening van dit wetsvoorstel ontvangen voor zoover daardoor de Provinciale wet zal worden aangepast aan de bepalingen, welke door de herziening der Grondwet in 1887 omtrent het bestuur der provinciën zijn in het leven geroepen, terwijl ook tevredenheid betuigd werd met de verbeteringen welke het ontwerp tijdens de behandeling heeft ondergaan.

Enkele leden achtten het een verdienste, dat de Regeering zich bij deze herziening niet slechts tot het door de Grondwet geëischte bepaald had, maar ook andere wijzigingen, bijv. in aansluiting aan bepalingen der gewijzigde Gemeentewet, had ter hand genomen.

De financiële vrijmaking van de provincie in dien zin, dat er van Rijksuitgaven voor de provincie, andere dan die bedoeld in art. 72 van het ontwerp in de toekomst weinig of geen sprake meer kan zijn, en de uitbreiding van haar belastinggebied, vonden bij onderscheidene leden goedkeuring.

De gevolgen die de wet zal hebben ten opzichte van het beheer der provinciën, werden als eene groote verbetering beschouwd. Thans zullen, naar men meende, waar dit noodig is, de provinciën, nu zij in deze van het Rijk onafhankelijk zijn, op ruimeren voet hare griffiën kunnen inrichten en zullen zij beter in staat zijn dan thans dikwerf het geval is, om zich van de diensten van bekwaam personeel niet alleen te verzekeren, maar dit ook te behouden.

Bijzondere instemming werd door enkele leden betuigd met het feit, dat op bevredigende wijze is tegemoet gekomen aan alle bezwaren genoemd in een adres van Gedeputeerde Staten van Limburg aan de Tweede Kamer, onder dagteekening van 29 Januari 1904 (Zitting 1904/1905. Vergadering der Tweede Kamer van 12 Mei 1905, *Handelingen* blad. 2009).

Ten slotte gaven enkele leden er hunne teleurstelling over te kennen, dat de gelegenheid dezer wetswijziging niet was aangegrepen om eene bepaling in de wet op te nemen, waarbij rechtskracht zoude gegeven worden aan wettig vastgestelde en tot in de hoogste instantie goedgekeurde tabellen en liggers der wegen. Het thans bestaande gemis aan rechtskracht wordt vooral in de noordelijke provinciën gevoeld.

Artikelen 3 en 11.

Artt. 21 en 53 *Prov. wet*. Onderscheidene leden betreurden

het, dat de uitsluiting van geestelijken van het lidmaatschap der Staten was vervallen. Zij vreesden, dat bij hunne toelating tot het lidmaatschap de weinig omvangrijke politieke werkzaamheid der Provinciale Staten op den voorgrond zoude treden en de uitgebreide, belangrijke administratieve arbeid daaraan zoude worden ten achter gesteld. Dat bedienaren van den godsdienst als leden van Gedeputeerde Staten hunne geestelijke beëiening zouden kunnen blijven uitoefenen, achtten anderen in strijd met het algemeen belang en met den aard van de beide qualiteiten.

Hier tegen werd aangevoerd, dat uitdrukkelijke uitsluiting bij de wet om andere redenen dan het bekleeden van openbare Staatsbetrekkingen strijdig is met algemeen erkende vrijheidsbegrippen. De bedienaren van den godsdienst kunnen niet geacht worden eene openbare Staatsbetrekking te bekleeden, en de leden die deze tegenspraak voerden, achtten de hier bedoelde categorie van personen niets minder geschikt dan anderen om de administratieve betrekking van Gedeputeerde te vervullen.

Art. 53 Prov. wet. Eenige leden waren er niet mede ingenomen, dat voortaan praktiseerende advocaten niet meer van het lidmaatschap der Gedeputeerde Staten zijn uitgesloten, omdat bij dezen zoo licht een minder gewenschte strijd van belangen kan ontstaan. Anderen achtten daarentegen de mogelijkheid, dat zij deel kunnen uitmaken van het college van Gedeputeerden, eene verbetering der wet.

Vele leden betuigden hun leedwezen er over, dat de onverenigbaarheid niet was uitgesproken van het lidmaatschap van Gedeputeerde Staten met dat van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zij meenden, dat de vereeniging dier betrekkingen in den weg stond aan eene nauwgezette, veel dagelijkschen arbeid vorderende behandeling der provinciale belangen. Ook de bepaling van art. 39 der wet ten aanzien van den griffier had wellicht bij deze gelegenheid kunnen worden verduidelijkt.

In een der afdelingen werd door enkele leden het niet wonen der leden van Gedeputeerde Staten ter plaatse waar het provinciaal bestuur zetelt, afgekeurd, daar dit aanleiding geeft, dat vele werkzaamheden voor een groot deel door de ambtenaren ter griffie worden verricht, wat wederom leidt tot vermeerdering van het personeel.

Anderen leden verklaarden zich tegen het verplicht wonen in de provinciale hoofdplaats, daar dergelijk voorschrift zeer verdienstelijke en geschikte personen zoude verhinderen de betrekking van Gedeputeerde te aanvaarden.

Artikel 14.

Art. 57 Prov. wet. Er werd gewezen op eene leemte in dit artikel. Naar men meende zijn de gevolgen der vereenigbaarheid van het lidmaatschap van Gedeputeerde Staten met de betrekking van practiseerend advocaat niet volledig geregeld. Zouden o. a. geene voorschriften gegeven moeten worden naar analogie van art. 30, 4^e. van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering?

Artikel 17.

De opmerking werd gemaakt, dat thans het opschrift van het Vde hoofdstuk onvolledig is, daar het had moeten luiden: Van de „zittingen en” vergaderingen der Staten enz.

Artikel 21.

Art. 65 Prov. wet. Hierbij werd opgemerkt, dat het gewenscht ware geweest ook de zomervergadering van Juli tot Juni te verleggen. De Juli-vergadering valt voor hen die in het landbouwbedrijf werkzaam zijn, op den ongunstigsten tijd.

Hier tegen werd opgemerkt, dat de tijd der zomervergadering ook samenhang met den tijd der periodieke verkiezingen; waarop werd geantwoord, dat dan ook kon gepoogd worden deze te vervroegen door eene wijziging der data in de desbetreffende artikelen der Provinciale wet en der Kieswet voor te stellen.

Artikel 55.

Van de provinciale belastingen.

In het algemeen waardeerde men van verschillende zijden de hier gestelde bepalingen en keurde men ook de regeling der door het Rijk aan de provincie te betalen tegemoetkoming goed.

Enkele leden betreurden het, dat de provincie Groningen door dit wetsontwerp niet voldoende gebaat was en dus in eene exceptioneele positie zoude verkeerden, wanneer zij moest geholpen worden door Rijkssubsidie. Dit achtte men dooënd voor de autonomie dier provincie, aangezien aan elke subsidie *voorwaarden* kunnen worden verbonden. De leden hier aan het woord waren van meening, dat wanneer aan de provinciën grootere vrijheid ware gelaten van belastingheffing, — althans even groote vrijheid als aan de gemeenten, die bijvoorbeeld eene inkomstenbelasting mogen heffen —, aan hun bezwaar ware tegemoet gekomen en ook Groningen ware geholpen.

Art. 126 bis. Aan dit artikel werd echter door sommige leden ernstige bedenking tegen het wetsontwerp ontleend.

De opneming onder de middelen tot dekking der provinciale uitgaven van de bevoegdheid voor de provincie om ook opcenten op de vermogens- en bedrijfsbelastingen te heffen, werd door onderscheidene leden betreurd. Zij meenden, dat de provinciale uitgaven, voor zoover zij niet door Rijksbijdragen worden gedekt, in den regel een vrij zakelijk karakter dragen. Die uitgaven zullen veelal ten bate komen ook van deelen van de vermogens- en bedrijfsinkomsten van hen, die niet in de provincie wonen. Dezen nu kunnen door deze heffing niet getroffen worden. Reeds nu bestaat in de provinciën die door minder centrale ligging en ook in schoonheid en klimaat bij andere deelen des lands achter staan, eene neiging bij de gegoeden tot verplaatsing, die door de heffing van opcenten op de vermogens- en bedrijfsbelastingen opnieuw wordt aangemoedigd.

Vandaar werd het van overwegend gewicht geacht de provinciale belastingen te blijven vastknoopen aan territoriale belastingobjecten en het persoonlijk vermogen buiten aarmerking te laten.

Wijders achtten velen die heffing in strijd met de toezegging door de Regeering gedaan bij de behandeling der wet. Bovendien paste het heffen van opcenten op de vermogens- en bedrijfsbelastingen niet in ons stelsel van belastingen. Sommige leden achtten het overigens een groot bezwaar, dat ten opzichte van genoemde belasting zonder eenig systeem wordt te werk gegaan. Thans heffen gemeenten reeds inkomstenbelastingen.

Eenigen vreesden, dat het geheim der belasting door deze regeling zoude verloren gaan en vroegen met nadruk aan de Regeering of de geheimhouding genoegzaam zal zijn gewaarborgd. Deze vrees werd daarentegen door anderen niet gedeeld.

d. Leges ter provinciale griffie. Enkele leden hadden gewenscht, dat voortaan niet meer leges ter provinciale griffie zouden kunnen geheven worden. Zij toch achtten zoodanige heffing niet passend voor de provincie.

Art. 126 sexies. De aandacht werd gevestigd op eene drukfout voorkomende in het laatstuitgekomen stuk bevattende het ontwerp van wet n°. 15, Zitting 1904—1905, *Gedrukte stukken 19*. In den eersten regel van dit artikel wordt gevonden artikel 126 bis, sub c moet zijn sub e.

Artikel 72.

De regeling der tegemoetkoming werd, gelijk reeds hiervoren is gebleken, in het algemeen goedgekeurd. De tijd zal echter moeten leeren, zeide men, in hoeverre het procentental van 8 voldoende is. Mocht later blijken, dat dit cijfer te laag is gesteld in verband met gewijzigde tijdsomstandigheden, dan zoude het kunnen veranderd worden.

Artikel 80.

In dit artikel is niet tevens machtiging verleend om ook de

volgorde der artikelen te veranderen, zooals bij de lageronderwijsnovelle is geschied. Dit werd door eenige leden betreurd.

Vastgesteld 7 Juni 1905.

VAN HOUTEN.
SICKENGA.
VAN VELZEN.
VAN LAMSWEERDE.
GODIN DE BEAUFORT.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS
over het ontwerp van wet betreffende den aanleg van een scheepvaartkanaal ter verbinding van de Zuid-Willemsvaart en de rivier de Mark onderling en met de rivier de Amer. (110)

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

In het Voorloopig Verslag wordt de meening geopperd, dat bij het onderwerpelijke wetsvoorstel zou zijn afgeweken van de gebruikelijke wijze waarop werken die een lokaal karakter hebben, worden tot stand gebracht.

De hier aan het woord zijnde leden schijnen van oordeel te zijn, dat dergelijke werken in elk geval door de locale belanghebbenden, eventueel met Rijkshulp behooren te worden aangelegd en onderhouden.

Dit is echter geenszins het geval.

De vraag of een werk, ook al is het van lokaal belang, zal worden aangelegd door het Rijk met subsidie van de belanghebbenden, dan wel of deze laatsten het zullen maken met eene bijdrage van het Rijk, is afhankelijk van onderscheidene omstandigheden. Veelal zal tot aanleg van Rijkswegen worden besloten wanneer er aanleiding bestaat om het werk, nadat het zal zijn tot stand gekomen, van Rijkswegen te beheeren en te onderhouden.

En dat in dit geval zoodanige aanleiding aanwezig was, zal zeker wel worden toegegeven, als in aanmerking wordt ge-

nomen, dat het kanaal zal aansluiten aan een reeds bestaand Rijkskanaal eenerzijds, en aan een bij het Rijk in beheer zijnde rivier anderzijds, en dat bovendien nog andere belangen -- zooals de voeding van het kanaal met gebruikmaking van overtollig water uit de Zuid-Willemsvaart en van opgepompt water uit de Donge -- het geraden doen zijn om het beheer over het aan te leggen werk bij het Rijk te brengen.

Naar aanleiding van de in het Voorloopig Verslag van verschillende zijden medegedeelde bezwaren met betrekking tot de financieele quaestie, veroorlooft ondergeteekende zich, in aansluiting aan de verklaringen door hem dienaangaande afgelegd bij de beraadslagingen over hoofdstuk IX voor het loopende dienstjaar en ook over dit wetsontwerp, bij deze te herhalen, dat het in het voornemen ligt om de uitvoering zoodra mogelijk ter hand te nemen. Op de ontwerp-begroting voor 1906 wordt een post van f 10 000 uitgetrokken voor het nemen van voorbereidende maatregelen, o. a. voor de onteigening der benodigde terreinen, en nadat de daarvoor gevorderde wet zal zijn tot stand gekomen, zullen meer dan waarschijnlijk ook de middelen, voor eene regelmatige uitvoering intusschen beschikbaar zijn gekomen, als gevolg van het voltooiën van andere, thans op de begroting voorkomende werken, zooals bijv. de verbetering van het Noordzeekanaal, die in 1907 gereed moet komen, waarna jaarlijks over 1½ miljoen gulden voor andere doeleinden zal kunnen worden beschikt.

*De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,*

DE MAREZ OYENS.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 8 Juni 1905.

WALLER.
LAAN.
REGOUT.
VAN BEYMA.
VAN WASSENAER VAN ROSANDE.